

Školy už se nepřetahují o žáky, ale o kvalitní učitele

(Pražský deník, 1.9.2015, Kateřina Perknerová)

Odborník na vzdělávání a mluvčí společnosti EDUin Bohumil Kartous pro regionální Deník:

Praha – Jsou rodiče spokojeni s tím, jak škola připravuje jejich děti na život v příštích desetiletích? Podle červnového průzkumu agentury NMS pro společnosti Vysněná škola, Montessori, Scio, Unie center pro rodinu a komunitu a EDUin, zdaleka ne všichni. Téměř třetina si myslí, že požadavky doby a způsob výuky se do značné míry míjejí, 56 procent rodičů je ochotno za dobrou školu zaplatit tisíc a více korun měsíčně. Měla by na toto zjištění zareagovat nová ministryně školství Kateřina Valachová? O tom Deník hovořil s mluvčím vzdělávací společnosti EDUin Bohumilem Kartousem.

- Dospěla česká společnost, respektive rodiče dnešních žáků mateřských a základních škol k tomu, že školský systém potřebuje proměnu?

Zajímavé je, že zatímco celá společnost prochází zásadními změnami danými hlavně technologickým pokrokem, vzdělávací systém do značné míry tomuto tlaku odolává a vlastně konzervuje podobu vzdělávání z konce minulého století. Průzkum ukázal, že rodiče na to reagují různě. Těch třicet procent nespokojených reprezentuje spíše vzdělané lidi, kteří ve společnosti udávají trendy a ostatním ukazují cestu.

- Znamená to, že ta cesta je jinde, než kudy kráčí hlavní vzdělávací proud, tedy 90 procent škol?

Pro třetinu nespokojených je to skutečně slepé rameno, a proto z většinového vzdělávacího systému chtějí vystoupit. Pravděpodobně došli k závěru, že je pro ně jednodušší jít vlastní cestou, než se pokusit měnit ten dominantní proud. Nemyslím si, že je to dobře. Společnost svůj veřejný vzdělávací systém nepochybně potřebuje, je to dnes už v podstatě jediná instituce, jejímž prostřednictvím je možné dalším generacím předávat společné hodnoty, kulturu, pocit vzájemnosti. Vzdělávací systém se může rozpadnout a bude fragmentarizován tím, že někteří rodiče si založí vlastní školy a ostatní zůstanou v hlavním systému, protože na odchod nebudou mít prostředky, energii nebo informace. Pak by pravděpodobně vznikly dva dvojkolejné organismy, které by kráčely jinými pěšinami.

- Mezi třiceti procenty nespokojených rodičů výrazně převažuje názor, že školy by měly klást důraz na individuální schopnosti a talent či handicapy dětí. Místo toho jdou převážně opačným směrem, k centralizaci, důrazu na penzum znalostí odučené v přesně danou chvíli. Koneckonců Tomáš Hlouška z uskupení Vysněná škola upozornil, že jediná oblast, s níž jsou rodiče spokojeni, jsou získávané znalosti. V ostatních dovednostech podle nich škola selhává. Jak to vidíte vy?

Snahy měnit kurikulum směrem ke svazování rámcových vzdělávacích programů, vyzněly do ztracena. Vlastně k tomu neproběhla žádná diskuse. Šlo o záměr exministra Chládky, který Kateřina Valachová zřejmě převzala, a sám jsem zvědavý, jak se to bude dál vyvíjet. Je zřejmé, že právě tato Chládkova iniciativa se nespokojeným rodičům nelíbila. Podle nich škola nařizuje dětem, co se mají učit a říká jim, že když se to našprtají, budou vzdělaní. Oni si ale myslí, že vzdělání je něco jiného. Stát by si měl vzít příklad z toho, jak fungují rodičovské, komunitní a soukromé školy, kudy se vydávají a ptát se, proč vzdělání rodiče chtějí dávat děti do škol, které je připravují na svět v jiných konturách. Tím, co je životné a efektivní, by se mělo ministerstvo inspirovat a snažit se to integrovat do hlavního vzdělávacího proudu. Ostatně paní ministryně v nedělní debatě naznačovala, že by ráda některé efektivní nesystémové změny převzala a udělala z nich systémové.

- Ve školách, jež vznikají z popudu rodičů, učí velmi motivovaní a vzdělaní lidé. Když absolventi vycházejí z pedagogických fakult, jsou pravděpodobně stejně nadšení a odhodlaní být skvělými učiteli. Proč je po deseti dvaceti letech rutina semele, ztrácejí energii a volají po návratu tuhých osnov? Je to kvůli nedostatečné metodické i finanční podpoře z centra?

Vždy se to odvíjí od situace na dané škole. Klíčovou osobností je ředitel. Pokud je osvícený a dává učitelům prostor pro hledání vlastního přístupu, učitelé nemají s vyhořením problém. Podle Dominika Dvořáka z Ústavu pro výzkum a rozvoj vzdělání se školy už tolik nebojí o nedostatek žáků, ale učitelů. Konkurence mezi školami se přenáší na přetahování učitelů. Čím víc tady bude škol, které jdou mimo hlavní vzdělávací systém a dbají na to, aby měly kvalitní kantory, tím méně

jich bude ve veřejných školách. Při rizikovém scénáři by to mohlo dopadnout tak, že tu budeme mít odpadový veřejný systém a vedle něj skupinu škol, které posbírají skvělé pedagogy a děti společenské elity. Takové rozdělení společnosti asi dosáhnout nechceme, protože by se nám mohlo negativně vrátit v budoucnosti.